

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Madoz, núm. 31 y 35

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes
Fora	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »

Anuncis á preus convencionals.

LA INDUSTRIA DE SABADELL

SEGONS «LA ILUSTRACIÓ CATALANA»

Lo cronista d'aquesta important publicació, no content encara de las llargas y detalladas ressenyas que li ha dedicat á la nostra industria, torna altra volta á ocupar-se de la mateixa, dedicantli alguns párrafos mes, que 'ns apresurém á extractar com ho hem fet ab los articles anteriorment publicats.

Continúa aixis lo senyor Garcia del Real:

L'últim día que vaig passar á Sabadell, vaig visitarhi alguns establiments molt dignes de menció. De bon matí va dirme un company:

—Vingui vosté als tallers de construcció y reparació de màquines de *Agustí y Companyia, successors de Pere Casanovas*, que era 'l constructor mes antich de Sabadell; tallers que tothom coneix ab lo nom de *Ca'n Pere Minayre*, y que s'han acreditat molt, no tant sols fent y adobant maquina per la industria llanera, si que també per la cotonera.

Los senyors Agustí y Companyia treballan molt á la moderna y económicament en abdós rams, y per a major comoditat de sa nombrosa parroquia, tenen instalada al cap de vall de la Rambla, en lo carrer de Barcelona, una sucursal desd'hont poden arribar molt abiat á la via férrea sas acreditadas màquines per a aprestos, desengrexadoras, batans, tundosas, perxas, aparells per a la elaboració de llanas regeneradas, triadoras, màquines d'espolsar y per a rentar y escorrer la llana, esbandidoras, batuats, etc., prempsas per a ví y oli, de tots los sistemes, y transmissions. Se dedican igualment á la construcció y reparació de tota classe de màquines, excepció feta de las de vapor.

Vaig examinarne y véuren funcionar varias de las citadas, y 's pot ben bé recomanarlas per sa solidesa y perfecció.

Tot seguit vaig anarmen al taller de prempsas que te establert don Antoni Grau al costat del convent de la Divina Pastora, y 'm vaig con-

vèncer de lo molt que influeix una direcció entesa en aquest ram tan important de la fabricació...

L'establiment se distingeix per lo ordenat y net, ab maquinaria de la mes avansada y que brilla ab mes esplendor baix los reflectors de la llum elèctrica. Me cridà l'atenció, entre sas màquines, una admirable prempsa, qual pressió pot arribar á 500 atmósferas, ó sia á milió y mitx de kilos, que ordinariament se li fa exercir la de 300 á 400 atmósferas.

—¿Arriban vostés alguna vegada á la de 500?—vaig preguntar.

—Si senyor algun cop; quan nos convé prempsar en fret. Los poderosos montants d'aqueixa màquina, son cilindre y pistó, han sigut fets per la Casa Krupp, ab arreglo á las nostras indicacions.

També vaig admirarhi una centrifuga que arriba á dar 1.300 voltas per minut, y que no està fixa á terra, sino penjada, apoyada en tres montants fixos sobre 'l pis.

Mes tart, pera veurer fer garibaldinas, vaig anar cap á la fàbrica de *llanas regeneradas y géneros de punt de Salvadó y Creuher*, en la que hi vaig presenciar las curiosas operacions pera l'aprofitament dels desperdís de la llana y elaboració dels fils, qu'emplean tot seguit pera confeccionar las celebradas garibaldinas d'aquella Casa. La maquinaria es excelent, y dona gust, sobre tot, observar com en los telers van prenenthi forma las diversas pessas que constituheixen aquella important prenda de vestir. Las operacions pera confeccionarla se perfeccionan baix la experta direcció de la senyora d'un dels gerents, tenint á sas ordres una munió de noyas molt espaviladas.

Després vaig baixar fins al riu pera visitar alguns dels notables tallers d'aprestos que troban la forsa motriu en la empena de la corrent.

Sols varem tenir temps pera visitar tres molins, los de don Vicens Trias, de don Enrich Rocabert y C.^a y de don Ezequiel Estruch, plahentme molt lo contrast que resultava entre la forsa desordenada de la corrent que movia las molas y l'ordre y concert ab que funcionavan las màquines excelents d'aprestos de que disposan aquells reputats industrials, tant pera la neteja de las pessas, com pera deixarlas tan polidas com puga desitjar lo fabricant mes exigent. Hi tenen també alguna màquina de vapor com á auxiliar de sas operacions; me feren veure lo gran cuydado y tacte que aqueixas exigeixen, y poguí convèncerm de que aquells homens han de ser molt esclaus de son treball pera complir com ho fan, y que son molt merexedors d'estímul y protecció. Abans de despedirme 'm vaig fixar ab admiració en una gegantina màquina y magnífica rotatoria.

—¿Quí l'ha construhida?—preguntí.

—Ha sortit de Sabadell, del taller de don Arnau Izard, *successor de Bas*.

A continuació tinguí d'observar detingudament lo preciós y variat mostruari de diversos géneros de llana de *D. Joan Turull y Sallarés*, en lo que s'hi revela lo gust que l'acredita, y además sa excelent elaboració, y tot seguit vaig entrar á la fàbrica de tapabocas y altres articles que te á la Rambla los senyors *Roca y Torras*, que m'ensenyaren una munió de molt notables, desde las classes mes comuns, fins á las superiors. Entre ells hi vaig veure exemplars de primer ordre, per lo espessos y forts, y també per la elegancia del dibuix.

La generalitat dels fabricants de Sabadell, com vaig dirho en altre article, fan ús de la maquinaria mes moderna y avansada, y si funcionan en alguns llocs los telers Jacquard, es per no deixar sense feyna á alguns vells texidors, inválits de la industria. Aquesta consideració la tenen los senyors Roca y Torras, en qual fàbrica vaig trobarhi una secció ahont se guanyan la vida ab relatiu descans uns quants dels veterans á que m'he referit.

Ultimament m' advertiren que en lo carrer d' Illa hi ha altra notable fàbrica de novetats de llana, la de *D. Benet Comellas*, la qual mereix realment ser mencionada aquí, per lo que jo 'n dich *Sabadell pur*, es dir, per una fabricació tan esmerada com pulida, género hermós y variat, y mostrades de molt gust.

Y aquí posa punt l' articulista, per qual motiu també podem posarnhi nosaltres fins que s' acabi l' objecte del senyor García del Real.

SECCIÓ POLÍTICA

Continúa encara en lo Senat y Deu sap fins quant durará, la discussió sobre la carta del general Dabán.

Han pres part en lo debat casi tots los generals que tenen assiento en la Cambra y segons va la cosa pot assegurar-se que hi mediarán la inmensa majoria de senadors.

No faltava mes. Tractantse d' un assumpto de tan vital interés pera 'l pays es necessari sentir la opinió de tots los elements polítics.

No fos cas que quedés alguna cosa al pap dels primpeps de la milicia, com are 's diu, y després nos 'n penedíssim.

La industria y la agricultura están pendents de la resolució que 's dongui á aquest assumpto y convé aclarirlo degudament en bé de las fonts de nostra riquesa pública.

Qui sab si de resultas de tant patriótica discussió las ventas s' animarán y las cullitas d' enguany serán á gust dels pagesos.

Després de molts dias de la discussió disciplinaria, ó com ne vullguin dir, que te lloch en lo Senat, ha parlat per fi l' héroe de la festa, lo general Dabán.

Y per cert que ha dit cosas dignas de tenir-se en compte.

Referintse á las paraulas que va dir dias endarrera de que ell no obehiría al govern, va declarar que no ho va dir com á militar, sino com á senador.

Al escriurer aixó 'ns sembla sentir al actor Goula quant en lo *Castell del Tres Dragons*, reptat per haver fugit en una batalla, diu ab molta dignitat:

No hi fugit com á guerrero,

hi fugit com á cobart.

També digué 'l general Dabán que la investidura de tinent general es preferible á totes las investiduras, y no content encara manifestá que no la de general, sino la de alferéz, es preferible á la de senador.

Cuestión de aficiones, afegí.

Cuestión de sueldos, dirém nosaltres, puig no sabém veurer altra diferencia á favor dels militars.

Y per mes que compreném que cada hu estimi 'ls seus, no se 'ns explica que 'l general Dabán que en tant poch te la investidura de senador, s' ampári en ella, pera escapar de lo que pugui venir.

Llógica política madrilenya.

A continuació afegí 'l senyor Dabán que tots los generals han comés faltas de indisciplina.

¡Vaja, al menos s' ho coneixen!

Digué també que l' *última vegada* que 's va pronunciar fou en Sagunto.

¿L' *última vegada*?

Vamos, menos mal, 's veu que ja ho havia fet altres vegadas.

Pobret; y 's queixa del malestar del exércit.

Vosaltres ray, que os pronuncieu tantas vegadas com vos dona la gana y per aixó cobreu sempre la mesada.

¿Donchs, qu' han de dir los pobres mestres de estudi que no cobran lo que se 'ls deu, y per no pronunciarse, ni pronunciar poden ja l' abecedari, tanta es la miseria que sofreixen?

Vaja, vaja, calieu en nom de Deu, y procuréu que 'l pahís no 's cansi de tantas saragatas.

Penseu que aquest está ja cansat de que pagant, tingui de sufrir las impertinencias de los que d' ell cobran.

Lo Congrès espanyol no ha pogut adelantar gran feyna á causa de que la majoria dels diputats prefereixen veurer las corridas de toros, ó be 'ls escándols del Senat tant segurs aquestos dias.

No es estrany en mitj de tot que 'ls diputats no assisteixen á las sessions del Congrès en dias de toros.

Com es aquest un *espectáculo nacional* y 'ls diputats no representan los intereses del districte, sino, com are 's diu, los intereses d' Espanya tota, just es que devant d' una sessió tant nacional com la dels toros, quedin desertas las sessions de la Cambra.

Per aixó sens dupte y pera evitar la competencia, demana *El Imparcial* que al obrirse las corridas de toros, 's tanquin las del Congrès ó vice-versa.

Lo qual no fora d' estranyar si 's te en compte que 's ministre de Foment, lo duch de Veragua.

Y lo que aquest no fassi per sa ganaderia...

Lo parlamentarisme está en la agonía.

Com si no fossin prous los escándols del Congrès tan comentats desde la sortida de 'n Martos de la presidencia, se n' arman are en lo Senat, en la cambra dels graves pares de la patria, de tal magnitud y calibre, que sort que 'ls pares d' allá son graves, que sino Deu 'ns ajut.

«Que si aixó no m' ho direu afora; que si heu pujat gracias á la sanch d' uns quants infelissos; que no vull que ningú 's rigui de mí, ni aquí ni afora; que si la majoria es indigna; que jo contestó en tots los terrenos; que las vergonyas d' aquí; que las vergonyas d' allá; que vingan desafios... etc., etc.»

Y paraulas fortas, cops á las taulas, crits al ordre, punys en l' ayre, cops de campana...

Lo parlamentarisme está en la agonía.

¡Que s' hi rabejin!

Sembla que 'ls liberals de Valencia han renegat de son títol de liberals.

No 'ns estranya la cosa. En Espanya hi han molts liberals que no saben lo que 's llibertat.

Així 's veu que mentres predican la llibertat de reunió y de propaganda, apedregan als carlins del marquès de Cerralbo quant tot justament estavan usant los drets que 'ls liberals predican.

Celebrém que á Catalunya no haigi succehit lo que á Valencia.

La inmensa majoria del poble catalá no está pas conforme ab las ideas carlistas, com no está conforme ab cap idea política de las que avuy no ensenya la escola madrilenya.

Pero al menys, tenim la virtut de permeneixer indiferents á aquestos carnestoltas polítichs posats en moda durant la Exposició de Barcelona.

Els ab ells, que 's consolín, que 's prediquin y que s'entussiasmin, si 'ls pot despertar entussiasme l' idolatria al indiscutible jefe, prescindint de las necessitats de la Patria.

Pero respectém lo dret que han conquistat en las lleys d' avuy, las llibertats (modernas segons alguns) antigas pera Catalunya gran y lliure d' altre temps.

Pèr aixó Catalunya no ha traspasat los límits de la prudencia, tenint tants molius ó mes que altrás regions que 'ls han traspasat sense excusas tal volta pera ferho.

Y no obstant se 'ns te per *descorteses, rebeldes é intransigentes*.

¿Será perque som prou decents per no rebre als carnestoltas polítichs, mes que ab una completa y soberana indiferencia?

¡Qui sab!

NE V A N T

¡Quín fret!

D' un cel confós que cendreja
van cayent bolvas de neu:
dès mon lit, hont lás me trobo,
per lo finestral, ho veig.

¡Válgam Deu! ¡Cóm s' apodera
de mon débil cós lo fret!
Lo tremolor may me deixa;
fá com lo meu sufriment.

Los vidres de la finestra,
que 'ls aixuguessen he fet:
que 'm plau véurer al defora
puig de mon mal me distreu.

Si no ho faig, y m' encongeixo
acotxat y 'l cós contret,
me capfico y quan més penso
més aumento lo mal meu.

¡La malaltia es tant fréstega
y 'l dol que 'm causa tant cruel!...
Las horas son jay! tant llargas
y es tant gran mon sufriment...

¡Cóm neva! 'Ls arbres y plantas,

tot quan hi há en lo jardí bell
hont transcorregué ma infancia
entre jochs, ¡que bé que 's veu!

¡Ab quína monotonia
cau la neu del blanquehit cel!
La feblesa d' eixas bolvas
dès qu' estich mal, mon cor té.

¡Quánta neu per tot hont mira
la meva vista... bon Deu!...
Cuberta resta la terra
per espés y blanch mantell.

Ah! La Natura es horrible
en los tristos jorns d' hivern.
Sens flors, ni verdor, ni aucellas,
ni sol, lo viurer ¿qué 'ns és?

Mirá 'l jardí... ¡dóna llástima!
ni una floreta, ni rés...
¡tant sols brancas nías... secas...
encubertadas de neu!

Los violers que ja florían,
colltorsats restan cuberts;

y han fet cáurer las geladas
la flor de los atmetllers.

Aquí saltan y allá volan
adelerats, los aucells...
més ¡ay! que no han de trovarlo
lo niu qu' ahir varen fer.

¡Pòbrets! Miréulos com corren
estarrufats, morts de fret,
lo plomall cubert de bolvas,
y piulant ab feble veul...

Los uns cercan á qui estiman;
altres á sos germanets,
y en tant sas penas aumentan...
¡Ah, si hostatjarlos pogués!

Flors y aucells!... Lo que tant aymo,
y eix sol ardent, que may veig,
trobo á mancá en la Natura
causant en mon cor torment:

Illum que al mon tot converteixi
en paradís explendent;
rumors de fullas que 's besin
impulsadas per l' oreig;

brisas frescas y armonías;
flayres qu' embaumin l' ambient;
los cants de l' aygua que salta;
bells papallons y arbres verts;

tot aixó, qu' es lo que manca
en lo desert jardí meu,
per distreure á qui 'l contempla
desde 'l lit, ab sufriment.

Prou vindrán jornadas bellas

Sabadell 4 Mars 1890.

de firmament pur, seré,
d' eixas que la primavera
esparrana com joyells.

Y fugirá de la terra
fósa pel sol, eixa neu;
y 's cubrirán d' esmeragda
los tronchs dels arbres ja sechs.

Tornarán las aucelletas
á deixar sentir sa veu,
y 'l raig d' aygua fresca y pura
al cáure, un dols xarroteig.

Esclatarán mil floretas
per entre 'l fullatge vert,
y vindrán las papallonas
á festejarlas ensemps.

Al aspirar brisa fresca
sols dolsor aspiraré;
pel bosch s' oirán armonías:
tot será expléndit y bell.

Gosarán los cors llavoras
contemplantne l' univers,
y las jornadas á fora
serán lo goig del jovent...

Mes ¡ay! si mon mal no 'm deixa:
si ab cruel instint prossegueix,
y 'l cós que jau sense foras
no reb alivi de Deu,

quan la primavera torne
ab sas galas explendents...
de mí 'l recort té de serne...
¡una fóssa y una creu!!

PERE MARTÍ Y PEYDRO.

Traduhim del *Diario de Barcelona*, que de tant en tant se recorda de que es catalá:

«La observació es curiosa y no 'ns creyam que s' ajustés á la realitat dels fets, perque, tractantse de Catalunya, no 'ns explicavam que en número tan crescut enviés á las Corts (*¡y que ha d' enviar ella!*) representants que no han nascut en lo Principat. Si 's convoca á Madrid en época normal als senadors y diputats per las quatre provincias, resultarà que, ab raras excepcions, ningú dels concurrents sab parlar en catalá. ¿No es cert que la cosa es ben extranya y gens favorable á Catalunya? Donchs es aixís. Y perque ningú ho dupti, aném á la demostració comensant pels senadors.

Senadors.—Girona n' *elegeix* (*ó 'ls hi elegeixen*), tres, y sols un nascut á Catalunya, don Ferrán Puig; altres tants Barcelona, y no hi ha mes catalá mes que un,

don Joseph Ferrer y Vidal; Tarragona *envia* al Senat (ó *'ls hi envia 'l Govern*) dos catalans y un que no ho es; pero, en cambi Lleyda *nombrá* tres (ó *'ls hi nombraren*) de fora de Catalunya.

Diputats.—A Girona li 'n corresponen vuyt, y no son catalans los que representan los districtes de Girona, Torroella y Vilademuls. Barcelona 'n te divuyt, y no han nascut en lo Príncepat los de Arenys de Mar y Manresa. Tarragona 'n conta vuyt y 's troban en lo mateix cas negatiu los de Gandesa, Roquetes y un de la circumscripció. Lleyda que no te cap senador catalá, 's trobará prompte en igual cas respecte á diputats, donchs del vuyt que li tocan, hi han catalans sols los de la Seu de Urgell y Lleyda, essent forasters los de Balaguer, Borjas, Cervera, Solsona, Sort y Tremp.

Total: de quaranta dos diputats, catorze no son catalans; y com aquestos darrers son los que resideixen á Madrid y 'ls demés sols hi van en circumstancias extraordinarias (ó *quan lo gefe 'ls hi mana*), d' aquí que en épocas normals tot just hi han en las Corts representants de Catalunya que sápigam parlar en catalá.»

Realment te rahó de queixarse 'l *Diario de Barcelona*.

Y tot aixó ¿sab perquè?

Per culpa dels que ab sas antipatrióticas complacencias respecte als partits polítichs madrilenys, han donat alas á n' aquestos pera cometre impunement tants abusos com han falsificat la representació del poble catalá devant los poders centrals.

Tasca en la qual tant s' hi han distingit los periódichos lliberals com los conservadors.

Y entre 'ls últims lo *Diario de Barcelona*.

NOVAS

Avuy se portará en solemne professó 'l Sant Viátich als malalts com es costúm de tots los anys.

Lo pendó, com ja diguerem, está confiat al distingit amich y compatrici don Joaquim Casanovas Garí-Montllor.

Es de suposar que ab tal motiu veurá avuy demostradas lo senyor Casanovas las moltes simpatías ab que conta en nostra ciutat.

Nostres fabricants se preparan ja pera sortir á viatge ab las mostres pera la vinent temporada d' ivern.

Deu vullgui que 'ls seus productes trobin bona acullida en las varias regions que 's proposan visitar, donantlos gloria y profit ensemps.

Avuy aquesta tarde tindrà lloch en los salons del *Centre Industrial* un gran ball de societat. La execució corre á càrrech de la renomnada banda de Barcelona *Alfons XII*. Las invitacions, que com acostuma sempre á ferho aquesta societat, son redactadas en nostra llengua, son de gust molt esquisit.

Es d' esperar que per tal motiu los salons del *Centre Industrial* estarán molt concorreguts.

La companyia de sarsuela que dirigeix 'l mestre don Joan Barceló posará avuy en escena en lo coliseu dels Camps de Recreo per la tarde *La Conquista de Madrid*, y per la nit *Los lobos marinos* y la opereta en un acte, *Arturo di Fuencarrale*.

En lo Teatre Cervantes se posará aquesta tarde en escena la sarsuela de gran espectacle *De la terra al sol*.

La pluja abundant que descarregá sobre aquesta ciutat lo passat divendres ha refrescat la temperatura d' una manera considerable.

Nostre particular amich don Joaquim Casanovas á qui ha estat confiat lo pendó principal pera la professó del Sant Viátich, ha disposat se dongués un dinar als presos de las preissons d' aquest districte y que s' enviés un present á la Casa de Caritat pera los assilats en aquesta Santa Casa.

Se posará en escena avuy nit en lo Teatre Principal la sarsuela *El relámpago* y la pessa en un acte *1000 duros*. En un dels intermedis la orquesta *Fatzendas* tocará lo preludi de la sarsuela *El plato del dia*.

L' *Associació de Catòlics* d' aquesta ciutat solemnísá la Pasqua de Resurrecció ab una vetllada literari-musical en la qual se dongué expansió als sentiments d' amor á Deu y á la Patria.

Nos agradá veurer presentarse l' un detrás de l' altre los socis més distingits d' aquella associació á llegir poesías, totas ellas en nostra llengua, y algunas verament patrióticas.

Se distingiren per lo bon tó de la lectura 'ls socis senyors Manent, Xirinachs, E. Serra y Ustrell y 'l jove don Salvador Sans qui llegí *La Caritat* de Na Maria de Bell-lloch, ab veu y ademans apropiadíssims.

L' entusiasta catalanista Rvnt. P. Calonge llegí una hermosa *Oda* á Sant Pompili Pirrotti, y 'l Rvnt. Salvador Borrell un llarch discurs, també escrit en nostra llengua, y en lo que en un brillant passatge feu justicia á nostra Regió ab oportuns mots, dels que se 'n ve á deduhir que 'ls catalans cada dia aném comprenent més que nostra verdadera Patria es Catalunya.

La part musical fou executada també pels mateixos socis, y per cert que no deixá res que desitjar, divent fer especial esment del soci don Ferrán Gausente, qui, ab tot y ser modest obrer, dedica sos pochs ratos vagarosos al difícil conreu de la música. En la guitarra y la bandurria doná á conèixer sa notable habilitat, executant una bonica composició d' ell mateix, titulada *Recorts de mon Pays*, que meresqué 'ls honors de la repetició.

Finalisá l' acte 'l coro de l' associació ab unas *Caramellas* de caràcter verament catalá, y que per son bon gust y afinació meresqué llarchs aplausos.

Doná las gracias lo caputxí Fray Raymond ab sa propia llengua castellana, que may la trobém tan bonica com quan es parlada per aquells de quins es propia; y expressá sa gratitut per havérseli fet l' honor de la presidencia, quan aquesta corresponia als Rectors de Sant Félix y de las Escuelas Pias, allí presents; acabant ab un calurós ¡Visca Sabadell!

L' Alcalde, senyor Massagué, s' aixecá pera recullir aquesta aclamació, y felicitá á la *Associació de Catòlics* per sa vetllada.

Lo Rector de Sant Fèlix clogué l'acte ab l'*Ave Maria* de Reglament.

Per nostra part, devém fer constar que 'ns plau y desitjém que cada dia s'accentuhi més y més la nota patriòtica predominant en la referida festa, tant més gustosa quant més apartada del imposat uniforme de la *llengua oficial*.

Ultimament han donat conferencias en lo *Centre Escolar Catalanista* 'ls socis don Joaquim Tomasino y don Bonaventura Boronat, que foren abdós molt aplaudits en sos erudits treballs.

En la premsa associada de la vehina capital hi trobém lo següent curiós telégrama:

Marsella.—En la corrida de toros celebrada ahir en aquesta ciutat, un toro agafá al destre espanyol *Califa*, tirantlo contra la barrera, sent portat á la enfermeria ab pocas esperansas de vida.

Lo públich sortí en extrém emocionat. Ab aquest motiu la premsa censura que las autoritats permetin la celebració de semblants espectacles.

¿Van aprenent los aficionados á tan bárbara diversió?

La important revista francesa *L'Independent Littéraire*, que tantas vegadas s'ha ocupat de Catalunya pera collocarla en lloch molt honrossísim, desde 'l primer del corrent surt a llum ab lo títol de *L'Independence*, y aixamplant lo camp de sa acció publicará cròniques literarias, artísticas y políticas.

Es una publicació molt recomanable.

De *Las Provincias* de Valencia:

"Lo dia 2 de Juliol de 1790 se publicá en aquesta ciutat lo primer número del *Diario de Valencia*, que visqué fins al any 1833.

Desde aqueixa fetxa no ha faltat en Valencia la diaria publicació de la fulla de paper anomenada periódich. Aviat, donchs, se complirà 'l centenari de la fundació del primer diari d'aquesta ciutat, fet que tracta de solemnizarse d'un modo digne y en armonia ab la índole del succés.

La idea ha sigut molt ben acullida per las juntas directivas del *Ateneo Literari* y *Lo Rat-Perat*, que, unidas, s'ocupan en estadiar la forma de commemorar lo centenari de la premsa diaria en Valencia.

No está encara acordat lo programa, pero, segons sembla, se celebrarán varis actes commemoratius, consistentes en una vetllada literaria. Exposició de totas las coleccions de periódichs valencians que 's conservin en nostra ciutat, colocació d'una lápida que recordi 'l fet y publicació d'un número únich del *Diario de Valencia*, facsímil del de 1790, en lo que apareixerán las firmas dels periodistas y literats valencians."

Las societats corals espanyolas que pendrán part en lo concurs internacional de Perpinyá, son: la "Taponera" de Palafrugell y l'"Ancora" de Tarragona, compostas aquella de 50 y aquesta de 42 individuos.

Ab motiu de la Exposició regional, lo club Albino de Perpinyá (secció del Canigó), está organisant una sèrie d'excursions en honor de "La Associació catalanista d'excursions científicas" y de "La Societat catalana d'excursions", residents á Barcelona.

Retallém ab gust de nostra estimat colega *La Veu del Montserrat*:

"Han sigut cridats al Jutjat de primera Instancia los tres estudiants processats per la célebra fulla ab que protestaren pel Maig de l'any passat contra l'article 15 del Códich Civil, de tant mala memoria entre nosaltres. Ab lss esmentats seminaristas foren també cridats lo majordom y dos dependents de la Imprempta d'aquest Setmanari, ahont

s'estampà la fulla, notificantlos hi que, per rahó del indult atorgat per S. M. la Reyna Regent, cessava 's en l'acció criminal contra 'ls autors de la fulla citada, y que per consegüent no tindria lloch lo judici oral que havia de celebrarse á Barcelona lo divendres passat Pasqua. Val mes aixís; encara que no era pas de témer cap resultat dolent, ans podia molt be presumirse un éxit satisfactori per tots conceptes."

No cal dir que per tal circumstancia 'ls hi enviém la nostra mes sincera y entusiasta felicitació als valents companys de causa, als quals nos ha ajuntat lo perill en la darrera embestida contra l'odiós centralisme.

Lo director de la Escola d'Arts y Oficis d'Igualada, don Joseph Estruch y Bertrán, acaba de publicar un mapa molt interessant en lo qual se dona á coneixer gráficamente lo plan vigent de carreteras del Estat y Provincials, del partit d'Igualada.

Aquest mapa, que es molt ben fet, conté detallats, además dels pobles del Somatent, las masías, vías férreas, rius, caminals, minas, etc., de la Comarca.

Acompanyan al mapa varios quadros explicatius de sa estructura y ús mes acertat.

Lo mateix senyor Estruch ha publicat un altre treball molt útil, consistent en una guía del partit judicial d'Igualada, en la qual hi constan los noms dels pobles que tenen municipi y la descripció de sos respectius escuts, una lleugera resenya històrica relativa al origen de cada un d'ells y los noms de las vilas, *masías*, molins, hermitas, etc., enclavats en sos respectius termes y las distancias que 'ls separan del poble d'Igualada.

Son dos obras que 's completan, y que, reunidas, forman un treball estadístich y geogràfic parcial molt recomanable.

En son número corresponent al dia 30 del mes passat hi publicá nostre autorisat colega *La Renaixensa* una oportunitíssima carta endressada al Excm. Bisbe d'aquesta Diócesis, en la qual un distingit escriptor que firma ab lo pseudònim de *Escolàstich* solicita respectuosament de dita autoritat religiosa que procuri fomentar l'ús del idioma catalá en los actes religiosos si no vol que aquestos siguin acullits pel nostre poble cada dia ab major retrahiment ó indiferencia.

Del dit notable document, qual lectura íntegra recomaném als nostres lectors, ne reallém lo següent inspirat parrafe que ha de conmóurer de veras á tots los bons fills de Catalunya. Végis sino:

Com si 'l nostre *natural* idioma, aquest llenguatge que mamárem "en lo mugró matern" com diu lo poeta, fos una cosa vil y despreciable: com si fos un histrió ó un eunuch sols dignes de rubejarse en lo llot de llurs baixesa é impotencia; com si no fos possible alcansar ab éll la mateixa santetat y parientlo á Deu no haguessen obtingut ab ella, la corona que 'ls circunda, los Oleguers, los Severs, los Ramons, los Peres, los Magís y altres y altres que vos sabeu mellor que no pas jo, Hm. Sr., los quals foren nats á Catalunya quan no coneixian ni necessitaven la llengua *oficial* d'avuy, com si ab lo catalá, que dictá lleys sabias y justas y, per lo tant, santas; que dominá los mars, y agermaná las nacions, y brillá en las ciencias, y cantá cançons é immortalisá poetas y doná héroes y engendrá reys gegants y governá pobles dignes y lliures; lo catalá, en fi, que té y pot amostrar si no tants, los mateixos títuls al menys que qualsevol altre idioma dels que actualment se parlan ó dels que abans s'han parlat; lo catalá, l'idioma sant del nostre seny y del nostre cor, se veu rebutjat, lliensat, perseguit, desterrat, ridiculísat, befat, escarnit y trepitjat en los Tribunals de justicia, en las Universitats, en los centres oficials y no oficials de tota mena, en las escolas fins las elementals aixís municipals com cristianes, en los colegis, en los convents, en los carrers y las plassas y en las familias, en tot y per tot fins en los temples, en la casa del Senyor y ahont hi há *la taula de la divina lley* en los quals (fora de raríssima escepció que sorprén y estranya) malgrat sian los més amagats en los

afraus de nostras montanyas y en lo mateix *Montserrat*, se 'l foragita, se li doná 'l crit de *jade retrol...* ¡*ajora! ajora!* que aquí 's parla un altre idioma, aquí 's resa y 's fan novenas y 's cantan goigs é himnes y 's diuen sermons y conferencias y prédicas (malgrat no las entenguin los qui las escoltan), y 's reparteixen progarias y 's donan medallas en lo llenguatge oficial... en l' armoniós *castellá...* en l' *espanyol* de reyal orde!... ¡Oh, quín afront y quanta decadencia, Excm. Sr.: ¡quin baf de quartel ix de per tot! ¡quina bravada de corrupció més espantosa se respira arreul! ¡quin sagell de degradació y ruina més fondo y més mortal ha clavat la centralisació castellana en las carns vivas de la nostra Terra! Y ¡ay! Senyor, que á n' aquest pas, que 's porta com la pedra que s' estimba rostos avall, no será pas estrany que 's convertesca en amarch desengany y crudelíssima decepció aquella darrera esperansa que als catalans de tot cor nos serva y sosté, y que l' últim President dels benemérits *Jochs Florals* traduhia ab aquestas enérgicas y hermosas paraulas: *y bon goig que 'ls governs no disposan á sa fantasia de la Iglesia, que si 'n disposessin, qui sab si intentarían burrarnos la porta del Cel exigint al Sacerdot que 'ns negués la absolució si no li demanavam en sa llengua... castellana!*

Fem vots pera que 'ls elements relligiosos no desatenguin tan sagrat interés com es lo de la Patria, procurant que desde 'ls altars y púlpits de Catalunya no 's contrarihin los més expontanis sentiments dels catalans, quins may, jamay, podrán expansionar verament son cor dirigintse á Deu, ni comprenent á sos ministres, si 's valen d' una llengua extranya aconsellada per la més absurda imposició.

Lo curs que portará la professó que deu celebrarse en lo matí d' avuy es lo següent carrer de Sant Quirse, Sant Feliu, Horta-nova, Mina, Montserrat, Rambla, Baix Pedregar, Sant Joan, Sant Domingo, Salut, Manresa, Piassa major, Rosa, y retorn á la Iglesia.

Están ja molt avansats los treballs pera la organisació del Certámen Literari que, segons anunciarem fa dias, té 'l propósit de celebrar l' *Ateneo Tarrasense*, ab ocasió de la próxima Festa Major de Tarrassa.

Ha sigut elegit lo Jurat calificador que 's compón dels senyors següents: don Joseph Roca y Roca; don Joseph Ventalló; don Angel Guimerá; don Joaquim Riera y Bertrán; don Eduart Vidal y Valenciano; don Anton de P. Capmany, y don Joseph Soler y Palet.

Oportunament donarém compte de las condicions d' aquest Concurs, qual celebració s' escaurá 'l dia 7 del vinent Juliol.

Hem rebut un número molt escullit del valent periódich regionalista *Laurac-Bat*, que publican los vascongats residents á l' Habana.

Agrahím las carinyosas frasses que 'ns dedica ab ocasió de un articlel de *Lo CATALANISTA* que reproduheix en sas planas.

Establim ab gust lo cambi ab tan distingit colega.

S' ha trobat un dato molt interessant.

Las defraudacions en la Administració de Cuba durant los últims anys, ascendeixen á 800.000.000 de NALS.

¡Y Cuba encara perteneix á Espanya!

L' Ajuntament de Rota está constituït de la manera següent:

Arcalde: Isidor *Ruiz Mateos* (pare).—Jutje: Isidor *Ruiz Mateos* (fill).—Dipositari: Manuel *Ruiz Mateos*.—Oficial de Secretaria: Pere *Mateos*.—Id. de Consúms: Zoilo *Ruiz Ma-*

teos.—Resguart de id.: Adrià Ruiz Mateos.—Id. id.: Joseph Ruiz Mateos.—Escorxador: Andreu Ruiz Mateos.

¡D' aixó se 'n diu un Ajuntament de familia!

Lo president del *Centre Catalá* de Sant Sadurní de Noya y estimadíssim amich nostre don Joan Vivé y Morera acaba d' experimentar una terrible desgracia ab la pérdua de son únich fill de cinch anys d' edat, ab lo qual hi sintetisava totas sas ilusions y totas sas alegrias.

Voldriam tenir paraulas de consol pera 'ls cors amantíssims del senyor Vivé y de sa virtuosa esposa, als quals los hi desitjém la major conformació possible en tan trista situació.

Lo popular banquer catalá don Evarist Arnús ha creat una Academia de Música en la favorescuda vila de Badalona.

La important associació *Centro de Lectura* de Reus ha nombrat President honorari de la mateixa al insigne músich catalá don Joan Goula.

Ha retornat á Montpeller lo distingit felibre provensal Mr. Rommieux, que acaba de passar una curta temporada en la vehina capital.

Li enviém nostra despedida.

La setmana passada foren molt obsequiats á Tarragona los distingits escriptors don Joseph Pin y Soler y don Joseph Ixart, als quals, per ser fills de dita ciutat, los hi dedicaren un espléndit banquet sos admiradors y compatricis. En dit acte s'hi pronunciaren entusiastas brindis pel President del *Ateneo* don Ramon García, y altres senyors que ho feren en sentit altament catalanista.

Los senyors Ixart y Pin y Soler digueren breus mots, agraïent l' obsequi que se 'ls hi tributava, afegint lo senyor Pin que encara que en llunyanas terras se trobi algun dia aixó no ha de ser obstacle pera utilisar los seus serveys si 's crehuen necessaris, sempre en profit de Catalunya y en be de Tarragona, recomanant als presents que en sas conversas y treballs s'ocupin y estudiin ab preferencia dels homes y cosas de la terra catalana.

Molt nos plau l' esperit d' aquest obsequi tributat á dos ingenis que tant valen, y dels quals moltíssim pot enorgullirsen Catalunya.

Ha mort á Barcelona lo distingit actor don Joan Isern que tants bons serveys li havia prestat al Teatre Catalá.

Descansi en pau.

Han sigut solemníssimas las festas que s' han celebrat á Igualada pera commemorar lo Centenari del Sant Cristó.

Han prestat lluhiment á las mateixas las primeras Autoritats del Príncipeipat, essent extraordinaria la gentada forastera que ha acudit á la població pera presenciarias.

La Gaceta de Galicia, de Santiago, en son número corresponent al 31 del passat mes, dona compte de lo ocorregut en una de las reunions de la sala de lo criminal de nostra Audiencia, y de las protestas que ha motivat. Heus aquí algunas de sas frases:

 A TOTS LOS BONS GALLEGOS

"Catalunya acaba d' ésser ofesa greument desde l' august sitial dels representants de la Justicia...

"Tota ofensa á una regió germana deu considerarse com ofensa á la propia.

"Avuy se menysprea la llengua catalana.

"Demá 's farà altre tant ab la gallega, aixó si ja no 's porta fet un miler de vegadas.

"Pero es necessari deixar de banda temors y debilitats y defensar ab ardor y entusiasme nostres drets regionals.

"Per aixó invitém á tots los gallegos á que 'ns remetin sas firmas, suscribint aquesta breu pero sincera

 PROTESTA

"Los gallegos que suscriuen protestan ab lo *Centre Catalá* de Sant Sadurní de Noya y demés associacions de Catalunya, de la ofensa inferida á la hermosa llengua d' Ausias March y dels trobadors de la *gaya ciencia* en los estrados del tribunal de la Audiencia de Barcelona, com protestarán sempre de tota parla ó menyspreu de que sian objecte las llenguas y dialectes regionals, esperant de S. M. la Reyna Regent que concedeixi la deguda y satisfactoria reparació á la regió catalana injustament ofesa."

Aquestas nobles frasses de nostres germans de Galicia provan una vegada més que 'l nostre Regionalisme, en lloch de separar, uneix ab inexplicable forsa als pobles més llunyans.

Solidarias ploran son dol avuy Galicia y Catalunya, solidarias gosarán demá de sas llibertats respectantse mútuament sa respectiva autonomia.

Lo dimars próxim s' estrenará en lo Teatre Catalá la nova producció de don Joseph Martí Folguera *La dona honrada*, comedia catalana en tres actes quals ensaigs está dirigit lo primer actor D. Lleó Fontova. Donadas las simpatías que ab tanta justicia te adquiridas dels catalanistas l' autor de *Foch d' encenalls* y de tantas altras aplaudidíssimas obras dramáticas, estém segurs de que 'l dimars vinent se veurá complertament ple 'l Teatre Romea de Barcelona, qual públich prou se plany de que sian tan escassas las obras catalanas que s' hi estrenan quan son tantas las anunciadas al comensar la temporada y que guarda en son poder la Direcció.

La *Academia de Jurisprudencia y Llegislació* de Barcelona, presenta pera 'l Concurs públich que obra aquest any, lo següent important tema:

"Estudio crítico del actual regimen de la industria y de las relaciones jurídicas entre el empresario y el obrero.—Reformas de que es susceptible."

Lo premi consistirà en mil doscentas cinquanta pessetas en efectiu.

Los treballs deuen presentarse en la Secretaría d' aquella associació abans del 15 de Setembre próxim.

Ha comensat á publicarse en la vehina ciutat un nou periódich titulat *La Región Catalana*, eco d' una fracció dels federalistas barcelonins. En sa primera plana 's proclama defensor de la autonomia de Catalunya, y publica 'ls noms de sos redactors entre 'ls que hi figura com á gefe lo del conegut poeta don Conrat Roure.

Fa pochos días succehí en lo port de Barcelona un fet verdaderament conmovedor.

Al sortir un vapor ab emigrants pera Buenos-Ayres, acabava d' entrarne un altre que portava varios infelissos repatriats, que al veurer disposats á marxar als primers los hi cridavan á grans crits:

—No! ¡No hi aneu! ¡Moriréu de fam! ¡Nosaltres torném mitj morts! ¡Y gracias que hem pogut tornar! ¡Quedeu-vos! ¡Quedeu-vos!

Aquesta escena feu caurer llàgrimes á molts.

En quant als pobres emigrants, es de suposar l'efecte que en ells causarían tals consells y tristos auguris en lo moment d'abandonar la patria, desesperats y animats únicament per la esperansa de trobarne un altre de millor.

Ha sigut adjudicada á don Carlos Baxeras, per la cantitat de 316.666 pessetas, la subasta pera las obras de construcció del tros vuité de la carretera d'aquesta ciutat á Prats de Llussanés.

Lo reputat pintor y entassista catalanista don Enrich Serra ha vingut, procedent de Roma, á passar algun temps á Catalunya.

Li doném la benvinguda.

ANUNCI OFICIAL

CONSISTORIS DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

CONTINUACIÓ DE LA LLISTA DE LAS COMPOSICIONS REBUDAS PERA 'L CERTAMEN D' ENGUANY

45. Pastorel·la. *Recorts tristos y dolços*. (Balaguer).—46. La Margaridoya. *Jo'm moro d'amors—si ab amors no m' aconsolan*.—47. L' hereu del Mas vell. *Tothom lo coneix*.—48. ¡Ays del cor! *Ditxós del qu' estima!*...—49. Fortuny. *Es el idealizador de la materia; el poeta de lo inanimado*. (Ixart).—50. Epistola catalana. *Pro aris et focis*.—51. Himne nacional de Catalunya. *Visca la senyera—de los quatre pals!*—52. ¡Cria! ¡Cria! *Mal antich ¡qui 'l curarà?*—53. Lo plany de l'avia. *Adeu siau*.—54. Rondalla. *Los ulls que la culpa tanca etc.* (Francesch Carroc).—55. A Na Maria Cristina. *Per la gracia de Deu etc.*—56. Lo cant de Catalunya. *Desperta ferro*.—57. Lo Retaule. *Semper semperque*.—58. Lo puntal del català. *May mes*.—59. Ignocencia. *Recort*.—60. Del cor. *Al cor*.—61. Goig y pena. *Sempre!*—62. Fè. *Ditxós qui t' arrel sagrada—dins son cor té*.—63. La batuda del francés. *Dies ira dies illa*.—64. A ma patria catalana. *Surge et ambula*.—65. Via fora. *Avant per sempre avant*.—66. Otger. (*Escenas patrióticas*).—67. A la mort d'en Fortuny. *Un vel cubreix al Art en dol del Mestre*.—68. Amorosa. *Fulla d' album*.—69. Lo baixell dels emigrants. *Terra, la que arribar vejas etc.*—70. La creu trencada. *Estos, Fèbio, ¡ay dolor! que ves ahora*.—71. Senyora Pubilla. *Cegueda!*.—72. Crida de Rey. *Lo qui falti á la llei ja sab lo càstich*.—73. Patria ¿dorms? *Patria, Fides, Amor*.—74. A la virtuosa dama é inspirada poetisa catalana donya Maria Josepha Massanés. *Virtut y geni*.—75. Idill. *Contrast*.—76. Al Sr. President del Consistori dels Jochs Florals de Barcelona *Molt Sr. meu*.—77. Ronesvalles. *La escena passa etc.*—78. No'm cap á la barretina. *Monólech*.—79. A la poesia. *Filla del Cel*.—80. Lo aplech de La Pietat. *En lo pla s' alsa la ermita*.—81. Preliminars de casament. *Costums de Catalunya*.—82. Cançons d'hivern. *Neu*.—83. Les ànimes pures. *Aplacá, Señor, tu enojo*.—84. La veu de las campanas. *Tocant á mors*.—85. Fora de temps. *Quan ja ma juvenesa resta enrera*.—86. Primera amonestació. *Ha caygut com una bomba*.—87. Un lleó. *¿Qui no 'l coneix?*—88. Un de tants. *Bosqueix d' hivern*.—89. Mal net. *Pobres vellets*.—90. La Missa Matinal. *Sursum corda*.—91. Lo sach de gemechs de Breda. *Que vagin sonant los músichs*.—92. Fira de dots. *Fruyta del temps*.—93. Lo San! patró de Ca-

talunya (7 Juliol 1886). *Sant Jordi, fíram, fíram.*—94. Xerradissa. *Chor humoristisch.*—95. He fet be. *Amor loco etc.*—96. L'avi. *Patria y fé.*—97. Tardor. *Je vois mes rapides années, etc.* (Lamartine).—98. Planys d'un expatriat. *Patria bella ¿guan te podré oír?*—99. Un jorn de gloria. *En lo recort de passades glories s'abeura nostre present.*—100. La Festa de Sant Antoni. *Porteu flors á Sant Antoni galindaynas de la vila.*—101. La radera gramalla. *11 de Setembre de 1714.*—102. En memoria de Na Maria Josepha Massanés. *Cantant daré consols á las criaturas—y á vos llahors* (Rubí y Ors).—103. L' Ideal. *May á aquella llum divina—nos hi podem atansar.*—104. Lo castell y la masia. *Mort y vida.*—105. Flor del meu amor. *Princesa dels meus sentits.*—106. La mort del vell. *...qui manet in charitate in Deo manet.* (Sant Joan).—107. La font del gat. *Rondalleta.*—108. Las tres colomas. *Fe, Esperansa y Caritat.*—109. Lo serpent. *Luz.*—110. Apocament. *¿Com esplicarte lo que mon cor sent?*—111. Perdó. *Qu' Ell te perdone com te perdono jo...*—112. L'aplech de ma terra. *¿Quin goig fan ab les cistelles! etc.*—113. Tarragona en 1811. *Dias d' horror.*—114. A Fortuny. *Gloria.*—115. A la bona memoria de Na Maria Josepha Massanés. *Virtut de valerosa amá, lluytá, sofri y ha triomfat.* (Dolors Moncondá).—116. La festa de Sant Jordi. *Be 'n te d' anomenada.*—117. A Fortuny. *Gloria.*—118. La última fulla. *Recorts.*—119. La vida y la mort. *Apariencia y realitat.*—120. Magdalena. *Penediment.*—121. Homenatge á la virtuosa dama é il·lustre poetisa donya Maria Josepha Massanés. *Al cel sia.*—122. La majorala. *Festa major.*—123. La copa d' or. *Lo mateix que 'l desconsol també mala la alegria.*—124. Elegia. *A la bona memoria de la poetisa cristiana Maria Josepha Massanés.*—125. Prim en Castillejos. *Vir.*—126. Inspiració. *¿Qui soch?*—127. Planys de pare. *Ell era la llum, la vida.*—128. Amor y fé. *¿Alsat, Llatzer!*—129. La Molinera d'Alfar. *Vullne esser catalá.*—130. Las Fadas. *Bons averanys.*—131. L'home y l'aucell. *Llibertat y esclavitut.*—132. Lo punyal del rey En Pere. *Signe de mort.*

Barcelona 30 de Mars de 1890.—Lo Secretari, *Sebastiá Farnés.*

ANUNCIS PARTICULARS

LA SUECA

8, PELAYO, 8.—Aprop de la Universitat.—BARCELONA

No comprar mobles sens visitar abans los que tant resistents y de última novetat ven aquest establiment á los més reduhits preus de fàbrica, ja que son gran taller, montat á la altura dels més importants de l'extranger, permet recomanar sos productes per sa gran baratura, resistencia y bon gust.

Moviliaris complerts á preus may vistos.

Hi há especialitats pera magatzems, fondas, casas-torres, etc., inclosos tapisats y cortinatges y las tan celebradas cadiras suecas.

NINGÚ SURT SENS COMPRAR

No olvidar 'l n.º 8 del carrer de Pelayo los que estigan pròxims á casarse.

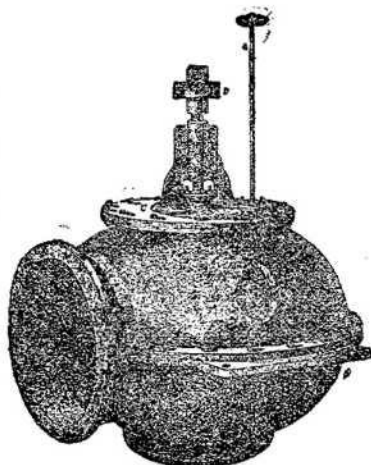
No olvidarse de LA SUECA. Pelayo, 8

TURBINA LEFFEL

PERA TOTA CLASSE DE SALTS D'AIGUA

La mes sòlida, sen-
silla y de més efecte
útil que 's coneix
avuy día.

Rendiment de forsa
práctica 80 %

Pasan de 14.000
las que ja funcionan.

Únich represen-
tant en Espanya, DON
ALBERT PUIGJANER.

Carrer d' Ausias March, n.º 91, entressol.—BARCELONA

ANTONI AULESTIA Y PIJOAN

HISTORIA DE CATALUNYA

ESCRITA EN LLENGUA CATALANA

DOS VOLÚMS

Acaba de publicarse lo segon y darrer volúm d' aquesta obra formant un tomo en cuart menor, de 552 planas.

Preu de cada volúm: 5 pessetas

Lo volúm primer arriba fins á la mort del rey en Jaume I *lo Conquistador*, y 'l segon comensant ab lo regnat de Pere III *lo Gran ó dels Francesos*, acaba ab la terminació de la Guerra de la Independencia en 1814.

Se troba de venda á Barcelona en totas las llibrerías y en casa l' Administrador de la obra, Joan Almirall y Foraster, Primpcesa, 16, magatzém de paper.

En aquesta ciutat se pot fer l' encàrrech á l' Imprempta d' aquest periódich, Madoz n.º 31 y 35 y Sol n.º 134.

Imprempta y Enquadernacions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 134, teléfono n.º 46.—SABADELL.